

13. Матрос Д. Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательного мониторинга / Д.Матрос, Д.Полев, Н.Мельникова. – М.: Педагогическое общество России, 1999.
14. Милитарев В. Информационная культура эпохи НТР / В.Милитарев, И.Яглом. – Новосибирск: Наука, 1990. – 189 с.
15. Мириманова М. Информационная потребность как психологическая проблема / М.Мириманова // Науч.-техн. информ. – Сер. 1. – 1987. – № 4.
16. Моисеев Н. Человек и ноосфера / Н.Моисеев. – М.: Мол. гвардия, 1990. – 351 с.
17. Мурановский Т. Теория и практика научно-технической информации. Информационные потребности: Учеб. пособие / Моск. гос. ист.-арх. ин-т. – М., 1985.
18. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 1999.
19. Полонский В. Научно-педагогическая информация: Словарь-справочник / В.Полонский. – М.: Новая школа, 1995.
20. Семеновкер Б. Информационная культура: от папируса до компактных оптических дисков / Б.Семеновкер // Библиография. – 1994. – № 1.
21. Семенюк Э. Информационная культура общества и прогресс информатики / Э.Семенюк // НТИ. – Сер. 1. – 1994. – № 7.
22. Урсул А. Модель устойчивого развития цивилизации: информационные аспекты / А.Урсул // НТИ. – Серия 2. – 1994. – № 12.
23. Федорова Т. Теория информационных потребностей и практика их удовлетворения в сфере исследований культуры / Т.Федорова // Информация и научные исследования культуры: Сб. науч. тр. / АН СССР, НИИ культуры. – М., 1988.
24. Философский энциклопедический словарь. – 2-е изд. – М.: Сов. энцикл., 1989.
25. Щербицкий Г. Информация и познавательные потребности / Г.Щербицкий. – Минск: Изд-во БГУ, 1983.

Резюме

Акцентується на розвитку інформаційної культури суспільства, її специфіці та впливах на функціонування „віртуальної” культури. Проблема аналізується на теоретико-методологічному рівні, у науковий обіг впроваджуються нові категорії, що остаточно не проаналізовані і потребують дослідження.

Ключові слова: віртуальна культура, суспільство.

Summary

At statt uvaga avtorov akcentut'sya on osoblivostyakh rozvitku kul'turi suchasnoho suspl'stva, specific that plivakh on funkconuvannya kul'turi. Zaznachena problem of analizut'sya y on teoretiko-metodologehnomu rvn, adzhe at naukoviy obbg at our o'clock of vprovadzhuuyt'sya nov fakhov kategor, scho remaining sche not proanalzovan potrebuyut' pogliblenogo dosldzhennya.

Key words: virtual culture, society.

УДК 791.66(477.62)

О.М. Ущанівська

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ ЕТНІЧНИХ СПІЛЬНОТ У КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ СПЕЦИФІКИ ДОНЕЧЧИНИ

Цілісне усвідомлення самодостатності і специфічності національної культури неможливе без дослідження її локальних осередків, всебічного вивчення культурних надбань окремих регіонів держави. Відштовхуючись від ідеї процесуальності культури як явища, що розгортається в історичному і суспільному просторі, регіональний напрям досліджень дозволяє відтворити її специфіку у системі локалізованих географічних координат і скласти наукове уявлення про

культуру певного регіону як своєрідну складову національної культури. Локальне скупчення певних народностей створює специфіку культури різних регіонів України, що органічно вписується у загальну національну культурну панораму. Одна із яскравих ознак української культури ХХІ століття полягає у глобальному інтегративному процесі, в якому „відбувається змішення різних етносів та етнічних культур” [18; 35].

Особливе місце у вивченні типів регіональних утворень повинні посідати не тільки регіони з яскравими етнохудожніми особливостями, що суттєво відрізняють їх культуру від загальнонаціонального інваріанту, але й з характерними рисами суміжності, спричиненими специфікою територіального положення, природних, історичних, геополітичних та інших факторів, які породжують ситуацію перехресного впливу та взаємодії різних етнокультурних традицій. Усе це значно ускладнює дослідження таких регіонів і потребує ретельної розробки методологічних засад. Саме тому культура Донецького краю знаходиться лише на початковому етапі свого вивчення і ще не отримала системного прояву. До цих пір не визначений характер взаємовідношень геополітичного та культуроморфічного чинників у геосоціокультурній динаміці Донбасу; не проаналізовані передумови функціонування різних національних чинників у соціокультурних процесах краю; не виявлені взаємозв'язки української та інших національних культур на території Донецької області; не знайдені домінуючі типи етнокультурних діалогів краю тощо.

Усвідомлюючи необхідність всебічного вивчення специфіки регіональної культури Донеччини, Г.Агаркова пропонує розглядати формування її регіонального культурного образу у *міфорелігійному, історико-героїчному, трудовому, персональному* планах, де просторовий і часовий виміри тісно переплітаються [1; 94]. До зазначених вважаємо за доцільне додати *соціокультурний, етнонаціональний та суспільно-становий* плани, без яких неможливо скласти уявлення про культуру Донецького регіону. Специфічність кожного з цих планів може стати предметом окремого дослідження. У межах статті автор ставить за мету розкрити особливості етнонаціонального плану Донеччини в історико-культурному аспекті, відтворивши хронологію появи на її землях певних народностей і проаналізувавши форми їх сучасного культурного життя.

Складність вивчення специфіки етнонаціонального плану Донецького краю полягає не лише в етнічній строкатості регіону, але й у необхідності враховувати усі вказані вище культурні плани, сукупність яких і створює культурний образ шахтарського регіону. Вивчаючи механізми формування регіональної ідентичності на прикладі Донеччини, Г.Агаркова зазначає, що „символічне „збирання” місцевих локусів у завершені, міфопоетичні образи малих культурних універсумів обумовлене не лише формальною наявністю адміністративно-територіальних меж, але й природною психологічною потребою відчувати себе у межах обжитого, впізнаваного дому з своєю власною, регіональною історією та системою культурних знаків” [1; 95]. Цю систему у культурному образі Донецького краю створюють представники понад 130 націй і народностей, серед яких українці (56,9%) та росіяни (38,2%) складають суттєву більшість – 95,1%. Представниками етнонаціональних меншин регіону є греки – 1,6%, білоруси – 0,9%, татари – 0,4%, вірмени – 0,3%, євреї – 0,2%, молдавани – 0,1% та ін. – 1,4% народності [9].

Підвалини етнонаціонального плану регіонального образу культури Донеччини заклали українці та росіяни, які першими заселили степову зону. Поява на теренах краю представників інших національностей і народностей, пов'язана з початком видобування кам'яної солі у ХVІІ ст., що принесло регіону економічне зростання і гучну славу.

Побудова великих солеварних заводів і потреба у робочій силі спричинила у другій половині ХVІІ ст. значне збільшення населення краю за рахунок стихійної міграції. У період великого економічного піднесення на території сучасної Донеччини з'являються греки та вірмени з Криму, євреї та німці з Європи, угорці, болгары, поляки, серби. „Культури різноманітних народностей, які населяли цей регіон, протягом століть зливалися й асимілювалися. Особливо інтенсивно процеси асиміляції відбувалися в останні століття, коли процес заселення Донбасу етнічними українцями проходив найбільш інтенсивно. Інші народності переймали українські звичаї, вірування, тип житла і одночасно робили вплив на українську культуру, привносячи елементи своїх національних

особливостей” [12; 152]. Пік стихійних міграцій в межах України припадає на період 50 – середини 80-х рр. XVII ст. і призводить не лише до значного збільшення населення Степової України, але й до інтенсифікації процесів взаємовпливу різних етнічних традицій, спочатку в межах слов’янських, а потім – більш віддалених культур. Чужинці починають активно заселяти південь України, зокрема територію сучасної Донеччини, після укладення Белградського договору між Росією та Туреччиною.

Друга переселенська хвиля розпочинається у 1721 році, коли на Донеччині було знайдено вугілля. Наприкінці XVIII століття розпочинається його промислове видобування, що спричинило значний приріст населення за рахунок емігрантів. Окрім того, після зруйнування Запорізької Січі і встановлення контролю над процесом заселення регіону, з 1776 року царська влада розпочинає масову роздачу земель. На території Кальміуської паланки Запорізької Січі виникає місто Маріуполь, мешканцями якого стали грецькі переселенці з Криму. Губернатор В.Чортков, який 13 вересня 1780 р. відвідав Маріуполь, повідомляв Г.Потьомкіну, що греки „с усердием” взялися за своє облаштування і на той час вже зайняли понад 500 з відведених їм під заселення 600 ділянок” [13; 21]. Так на теренах краю опинились кримські греки, що склали вагомому частку його населення і здійснили безпосередній вплив на формування автообразу культури Донеччини.

У XIX ст. приплив переселенців різних національностей спричинила низка соціально-економічних та політичних факторів: поява великих фабрично-заводських підприємств; виникнення нових міст і розвиток торгівлі; скасування кріпацтва і розвиток капіталістичних відносин; становлення металургійної та металообробної промисловості; будівництво залізничної мережі. Сучасний Донецьк у значній мірі зобов’язаний своєму заснуванню іноземним переселенцям. У 1868 році англійський підприємець Джон Х’юз (Юз) підписав із російським урядом угоду про побудову при верхів’ях річки Кальміус металургійного заводу (нині Донецький металургійний завод) і вже наступного 1869 року прибув до с.Олександрівки, щоб розпочати будівництво. Біля металургійного комбінату закладаються шахти Новоросійського товариства і виникає селище Юзівка, яке швидко перетворюється на великий промисловий центр Півдня Російської імперії. У пошуках кращої долі сюди приїздять переселенці з багатьох губерній Російської імперії, що були носіями різних типів національних культур. „Переписи населення свідчать, що за самоідентифікацією етнічні українці становили і становлять більшість в українській частині Донбасу. Так, згідно з переписом 1916 року питома вага українців в етнічному складі краю становила 53,22%, росіян – 34,18%, греків – 5,12%, німців – 2,19, євреїв – 1,97% тощо” [5; 33]. Отже, біля витоків формування етнонаціональної специфіки культури Донецького краю знаходилися представники українського і російського (у переважаючій більшості) народів, до яких наприкінці XVIII-XIX ст. приєдналися греки та вихідці із Західної Європи. Слід також вказати на існування значної єврейської громади на теренах Донецького краю.

Приведені статистичні дані засвідчують, що і на початку XX, і на початку XXI ст. Донеччина була і залишається багатонаціональним регіоном із „безконфліктним, інтегративним типом розвитку міжнаціональної взаємодії” [9; 31], що уможливує право вважати цей регіон мультикультуральним. Принцип мультикультуралізму засновується на „принципах свободи від етнічних забобонів і стереотипів, вихованні поваги і терпимості між різними етнічними групами і меншинами, відмови від ксенофобії і шовінізму, пошуку засобу інтеграції і включення у суспільство, а не виключення із нього” [18; 38].

На території сучасної Донецької області представники грецького, польського, єврейського, німецького, білоруського, вірменського та інших етносів, об’єднані у національно-культурні товариства, займаються не тільки збереженням, а й популяризацією традицій своєї культури через різноманітні заходи: Дні національних культур, фестивалі, вшанування пам’ятних дат, святкування релігійних урочистостей та ін.

Грецька спільнота, що за кількісними показниками складає третю за чисельністю національну групу, завжди вирізнялась соціокультурною активністю. Про творчі можливості грецької діаспори говорять різноманітні заходи, що мають великий резонанс не лише серед греків, але й широкого загалу мешканців краю. Головні форми культурної діяльності грецького

товариства – фестивалі (фестиваль грецької культури „Мега юрти”, Всеукраїнський фестиваль грецької пісні пам’яті Тамари Каці, народної творчості греків Приазов’я; звітні концерти національних художніх колективів; творчі вечори діячів культури).

Відкритий фестиваль грецької культури „Мега юрти” започатковано у 1988 році Донецьким обласним науково-методичним центром і грецькими об’єднаннями. З 1995 року відповідальною за проведення фестивалю стала Федерація грецьких об’єднань України за участю місцевих органів влади, закладів культури та меценатів. На сьогодні „Мега юрти” (з грецької – „велике свято”) проводиться один раз на два роки. Це не тільки свято грецької культури, але й акція єднання народу, тому що на фестиваль приїжджають працівники грецьких консульств і гості з інших країн. На думку організаторів проекту, „фестиваль спрямований на задоволення потреб зростаючого інтересу суспільства до історії своєї культури, збереження культурних традицій греків Приазов’я, сприяння розвитку загальнолюдських і грецьких духовних цінностей, зміцнення міжнародних відносин, заохочення молодого покоління до найкращих культурних досягнень рідного народу, стимулювання у молоді інтересу до вивчення історії та культури греків України” [11; 3].

Це свято культури проходило у с.Сартана (1988 р.), с.Велико-Новоселівка (1989 р.), м.Маріуполь (1990-1991 рр.), Бугас – Сартана – Велико-Новосілка – Стила – Урзуф – Кременівка (1993 р.), с.Старобешеве (1995 р.), Красна Поляна – Старобешеве – Чермалик – Новоянисоль – Бугас (1995 р.), с.Кременівка (2001 р.), с.Ялта (2003 р.), с.Старий Крим (2005 р.), с.Старомлинівка (2007 р.) та с.Гранітне (2009 р.). У 2005 році фестивалю надано ім’я заслуженого працівника культури, поета, прозаїка, перекладача, композитора, „патріарха грецького національного руху” [17, 3] Патрічі Доната Костянтинівича.

У 2009 році фестиваль пройшов вже удвадцять і був присвячений декільком подіям: 230-річчю переселення греків із Криму до Приазов’я; 65-й річниці визволення Донбасу від фашистів; пам’яті Доната Патрічі, котрий і став ініціатором проведення цього фестивалю. Саме фестиваль співпав із християнським святом – Днем святих Олени та Костянтина (13 червня). Учасниками фестивалю стали 32 грецьких об’єднання, серед яких понад 40 найкращих національних колективів, майже 100 майстрів народної творчості, 100 спортсменів із 8 областей України, Криму та далекого зарубіжжя.

Інтерес учасників і глядачів привертає Всеукраїнський фестиваль грецької пісні пам’яті Т.Каці, вперше проведений у 2000 р. з ініціативи товариства грецької молоді та за підтримки Федерації грецьких товариств у Маріуполі. У цьому заході взяли участь 60 співаків, більшість з яких виконували пісні грецьких композиторів. У III Всеукраїнському фестивалі грецької пісні пам’яті Т.Каці (2004 р.) взяли участь вже 84 виконавця з 8 областей України і м. Владикавказ віком від 18 до 40 років; до яких долучились шість ансамблів грецьких товариств України і грецьких молодіжних організацій.

Якщо попередні фестивалі проходили „під знаком скорботи про видатну співачку, то в нинішньому звучали життєствержувальні патріотичні і ліричні пісні” [2; 2]. IV Всеукраїнський фестиваль грецької пісні пам’яті Т.Каці (2006 р.) і надалі розширює свою географію, зібравши у Маріуполі виконавців із багатьох районів Донецької області, Бердянська, Мелітополя, Херсона, Запоріжжя, Харкова, Одеси, Ізмаїла, Львова, Києва та Ростова-на-Дону.

V відкритий фестиваль грецької пісні Т.Каці (2008 р.) зібрав у Палаці культури „Іскра” (м.Маріуполь) учасників з України, Росії, республік Білорусь, Казахстан та Узбекистан. До складу журі входили заслужена артистка Росії, лауреат чисельних конкурсів Людмила Шемчук; лауреат міжнародних конкурсів, заслужений працівник культури України Любов Ушкало; радник з питань освіти при Генеральному консульстві Греції в Маріуполі Павлос Капидис; викладач з Греції Христос Катцикас; редактор музичних програм Донецького обласного державного телебачення Л.Васіна. Продемонстровані більш ніж сто номерів, довели, що фестиваль став „зразком ідеального тандема національних традицій та сучасних музичних тенденцій” [15; 4].

Регіональний фестиваль „Традиції та обряди греків Приазов’я” вперше проведено у 2008 році напередодні Нового року у Старобешевському Центрі культури та дозвілля ім. П.Ангеліної. Організатором свята виступила Федерація грецьких товариств України. Головне завдання

фестивалю, за висловом голови Федерації О.Проценко-Пічаджи, – „передати національні обряди й традиції молоді” [7; 4]. Окрім зустрічі з художніми колективами Старобешевського району, відвідувачів фестивалю очікували виставка народної творчості та етнографічний куточок грецької хати. Фестиваль відкрила грецька театральна студія (с.Сартана), яка показала обряди викликання дощу „Тири-тири, врески”, сватання та фрагменти грецького весілля.

Художній колектив Волновахського Центру національних культур з 13 на 14 січня провів обряд колядування „Каланда”. Театральний колектив із Кас’янівки Володарського району представив обряд „Талака” (вечорниці), в якому представлено побут грецького села. Народний ансамбль „Бір тайфа” (с. Старий Крим) влаштували „Кримське грецьке весілля”, до якого було залучено й відвідувачів. Народний ансамбль „Люс” із с. Чермалик Тельманівського району продемонстрував обряд викликання дощу. Фольклорний колектив з Новомлинівки Розівського району Запорізької області показав елементи з обряду „Сирний тиждень”. Учасники ансамблю ворожили відвідувачам, бажали врожаю та здоров’я. Донецьке міське товариство греків ім. Ф.Станбулджі влаштували обряд „Арту”, сутність якого у „поклонінні землі-матінці, проханні багатого врожаю на все, що росте на землі, приплоду всякій животині й домашній птиці” [7; 4]. Народний ансамбль „Езгиляр” (с. Старобешеве) представив літній обряд Івана-Купали – „Ай-ин”. Грецький колектив із с.Урзуф Першотравневого району, що вперше брав участь у заходах Федерації, показав обряд „Народження дитини”. Загалом 10 художніх колективів Донецької і Запорізької областей показали головні традиційні обряди грецького життя. Жвавий інтерес, який викликав захід у глядачів і самих учасників, зміцнив представників Федерації грецьких товариств України у думці про необхідність і доцільність регулярного проведення такого свята.

Активно діє на Донеччині і польська діаспора. Традиційно „товариство бере участь у різноманітних заходах Донецька та області, загальноукраїнських фестивалях, фестивалях польської культури в Україні та Днях польської культури в різних регіонах України” [4; 5]. Одним із заходів діаспори є традиційний фестиваль „Польська осінь у Донбасі”, який вперше проведено у 2001 р. у рамках III Міжнародного фестивалю Донбасу „Золотий скіф”. На відміну від заходів грецького товариства, фестиваль польської культури має потрійне спрямування: класичне, фольклорне і духовне.

Класичну лінію фестивалю „Польська осінь у Донбасі” представлено у концертній залі Донецької філармонії, де прозвучали твори Шопена, Пендерецького, Шимановського, Єльського, Лютославського, Мікутського у виконанні учениць коледжу при Донецькій музичній академії (Ліани Панієвої, Ганни Пристромської та Ганни Максимової), студентів і викладачів Донецької музичної академії (фортепіанного дуету у складі народного артиста України, професора Станіслава Саварі та його студентки Ірини Кравчук; доцента Людмили Шершньової та викладача Альбіни Оришук). Також ансамблем „Івушка” Донецької музичної академії були виконані польські народні пісні.

Проте, виразніше фольклорна лінія представлена у виступах польської танцювальної групи ансамблю „Радість” шахти ім. Засядька, самодіяльних колективів Донецької області – народні вокальні ансамблі „Сілона” (м. Торез) та „Нива” (м. Докучаєвськ). Вокально-інструментальний ансамбль „Stella Maris” парафії св. Йосифа в Донецьку продемонстрував зразки народного і традиційного польського релігійного співу, що у своїй основі також спирається на фольклорні джерела.

II фестиваль польської культури у Донбасі проведено у рамках міжнародної виставки „Бізнес – Польща. Донецьк – 2003”. У фестивалі взяли участь солісти Донецької філармонії А.Братусь та Є.Лебедев, солістка Донецького оперного театру А.Усова, камерний оркестр студентів Донецької музичної академії (диригент М.Очосальський) та багато ін.

Із 2004 року фестиваль „Польська осінь у Донбасі” проводять щороку. Якщо у 2004 р. у заходах фестивалю брали участь гурти й артисти з Донецька та Луганська, то вже у 2006 році учасниками стали „кращі колективи й виконавці, лауреати українських, польських організацій Донецької, Харківської, Луганської й Житомирської областей” [14; 1]. У гала-концерті фестивалю 2007 року учасниками стали гості з Харкова, Луганська, Житомира, Запоріжжя, Дніпропетровська. Останній фестиваль, присвячений 90-й річниці незалежності Польщі, отримав

ім'я керівника товариства польської культури Донбасу, одного з ініціаторів його проведення – Рішарда Зелінського, який пішов із життя навесні 2008 року.

Доброю традицією стали мистецькі зустрічі з творчістю Ф.Шопена в Донецьку та Макіївці. У Донецькому обласному художньому музеї восени кожного року проходить концерт за підтримки об'єднання поляків Донецька (у жовтні 2008 р. відбувся вже сьомий концерт із творів Шопена). Участь у ньому беруть молоді музиканти і лауреати міжнародних конкурсів із Маріуполя, Харкова, Одеси. Вони з'їжджаються, що б „порадувати своєю грою не тільки на фортепіано (найулюбленішому інструменті Шопена), а й на віолончелі, домрі, здивувати вокалом тутешню публіку” [19; 12].

У Макіївці на фестиваль музики Ф.Шопена збирає молодих музикантів обласне об'єднання польської культури „Полонія”. Ідея проведення цього фестивалю належить заступнику голови об'єднання Ірині Ердман. Зазвичай захід влаштовують у березні, присвячуючи дню народження Шопена (у 2009 р. фестиваль пройшов у п'ятю). Серед музикантів цього разу були вихованці обласної спеціалізованої музичної школи-інтернату для обдарованих дітей (що існує при Донецькому музичному училищі) Олександр Шмигін та Ольга Горюнова. Також у фестивалі брали участь учні Макіївських музичних шкіл та студентка Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського Ольга Домнікова.

Донецький обласний єврейський культурно-просвітницький центр „Алеф”, заснований у 1989 році, на сьогодні представлений такими культурними програмами: три єврейські недільні школи; дитячий хор хлопчиків „Пирхей Донецьк”; танцювальний колектив „Сімха”; дитячий клуб „Цивот Гашем”; колектив інструментальної єврейської музики; центр образотворчої творчості для дітей і підлітків; театральний гурток ім. Шолома Алейхема; щорічний фестиваль дитячої творчості „Висхідна зірка”; фестиваль єврейської книги; проведення національних свят у містах Донбасу; клуб єврейської інтелігенції [6; 3]. Із переліку акцій єврейського центру можна зробити висновок, що спрямуванням його діяльності є виховання підростаючого покоління у душі вірності національним традиціям.

Донецьке обласне національно-культурне товариство німців „Відергебурт” зареєстровано восени 1989 року. Від „Відергебурт” („найчастіше з його ініціативи і за його підтримкою) відокремлюються і легалізуються відразу декілька типів німецьких громадських організацій (молодіжні, ветеранські, культурні, земляцтва, недільні школи тощо)” [3; 91]. Так, у 1993 року відкрито першу німецьку недільну школу, кількість яких зростає протягом останніх років. На базі деяких із них виникли перші колективи художньої самодіяльності, що швидко отримали визнання серед аматорів і фахівців. Наприклад, у 1994 році фольклорний ансамбль „Едельвейс” став лауреатом Кримського фестивалю.

З 1994 року функціонує Донецький обласний центр німецької культури „Дольче квелле” („Німецьке джерело”). Головні форми його діяльності – проведення фестивалів німецької культури та організація виступів німецьких артистів для мешканців міста; а головна мета – популяризація надбань національного мистецтва серед населення краю.

Активним об'єднанням Донеччини є й обласне товариство грузинів „Руставелі”. За висловом начальника відділу у справах національностей ОДА С.Кузнецової, „в багатонаціональному Донбасі проживає понад 7 тис. представників грузинського народу” [8; 2]. Мета об'єднання, за висловом його президента, заслуженого працівника фізичної культури і спорту України Й.О.Мачаваріані – „захист соціальних і економічних інтересів співвітчизників, сприяння відродженню національної самосвідомості, гідності, духовності, культури, народних традицій та звичаїв грузинів” [16; 3].

У 2008 р. вже вдруге проходив конкурс „Знавці історії Грузії”. Мета цього конкурсу – „зміцнення дружніх зв'язків між грузинським й українським народами, пропаганда культури Грузії серед молоді Донбасу та ін.” [8; 2].

Міст дружби „Україна – Грузія” (березень 2008 р.) проходив у рамках благодійної акції „Діти – дітям” у п'яти містах України (Донецьк, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Харків та Київ). Акція, яку складав концерт дитячого хореографічного ансамблю „Шеджибрі”, (Тбіліський державний театр опери та балету ім. З.Паліашвілі) і лауреата державної премії Грузії

фольклорного хору хлопчиків „Мартве”, спрямована на допомогу дітям-сиротам і дітям із малозабезпечених родин. Восени цього ж року проведено відповідний благодійний тур українських колективів у Грузії.

Дитячий конкурс „Ані-Бані” для дітей віком до 12 років вперше проведено навесні 2008 р. Діти з Донецька і Харкова змагалися у чотирьох номінаціях: „Читання і письмо”, „Вокал”, „Інструментальний жанр”, „Танець”. За умовами конкурсу учасники повинні були продемонструвати два номери, які б представляли культури Грузії та України. Підсумки конкурсу підведені у жовтні: кращою у двох номінаціях „Читання і письмо”, „Вокал” стала харків’янка Цира Берулава, а в інших номінаціях перемогли представниці Донецька Оксана Черганцева („Інструментальний жанр”) та Тамара Курашвілі („Танець”).

Підсумовуючи історико-культурний огляд життя національних меншин Донеччини, можна стверджувати, що етнічна строкатість, притаманна регіону, виявляється у різноманітних формах художньої творчості. Пограничне географічне положення Донецького краю сприяє процесам міжкультурного діалогу, підвищує інтеграційну динаміку, породжує асиміляцію і універсалізм в етнокультурних моделях способу життя. „Притаманно це, перш за все, тим регіонам та етносам (суперетносам), котрі знаходяться на „стику”, „пограниччі”, „помежев’ї” культур (зокрема, слов’янських). Якраз тут, на „кордонах” національних культур і відбувається, за М.Бахтіним, їхня „зустріч” і „діалог”, здійснюється загальнолюдська функція інтеграції народів, геополітичного „Заходу” і „Сходу”, „Півночі” і „Півдня” [10; 10-11]. Балансування та взаємне доповнення етнокультурних компонентів додає низку суттєвих рис до формування культурної специфіки шахтарського регіону.

Джерельні приписи

1. Агаркова Г. Міфотворчі механізми регіональної ідентичності (на прикладі формування культурного образу Донеччини) / Ганна Агаркова // Схід. – 2007. – № 6. – С. 92-95.
2. Всеукраїнський фестиваль грецької пісні пам’яті Тамари Кацы / Служба новостей „ПР” // Приазовський робочий. – 2004. – 17 нояб. (№ 172).
3. Дингес Ю.О. Відродження етнічної ідентичності німців України / Ю.О.Дингес. – Донецьк: Апекс, 2006. – 316 с.
4. Дні польської культури Донбасу / Організаційний комітет ТПКД // Поляки Донбасу. – 2001. – 22 черв. (№ 6). – С. 5-6.
5. Заблоцький В. Декілька слів про донбаський менталітет / Віталій Заблоцький // Схід. – 2004. – № 6 (спецвипуск). – С. 32-33.
6. Келерман Ю. За законами Тори / Юрій Келерман // Донеччина. – 2008. – 1 квіт. (№ 23).
7. Кобець Л. „Каланда” та інші обряди грецького народу було представлено на регіональному фестивалі „Традиції та обряди греків Приазов’я” / Людмила Кобець // Донеччина. – 2008. – 15 січ. (№ 3).
8. Кудрявцева С. Прояви знання о родине Шота Руставелли – и побывай в Грузии / Светлана Кудрявцева // Наш дом. – 2007. – 23 мар. (№ 12).
9. Кузнецова С. Багатокультурна палітра Донеччини / Світлана Кузнецова // Схід. – 2004. – № 6 (спецвипуск). – С. 31-32.
10. Личковах В.А. Універсалізм і регіоніка у сучасній етнокультурології / В.А. Личковах // Україна: шляхи культурного розвитку та формування духовної цілісності: матеріали Першої міжнарод. наук. конф., 18-19 трав. 2006 р. – Чернігів, 2006. – С. 7-17.
11. Лісовенко М. Грецьке свято у Донбасі / Микола Лісовенко // Урядовий кур’єр. – 2009. – 18 черв. (№ 107).
12. Мезіна Н.М. Особливості народних звичаїв українського населення Донбасу / Н.М. Мезіна // Наука. Релігія. Суспільство. – 2004. – № 4. – С. 151-155.
13. Пірко В. Найдавніші міста Донеччини (міфи і реальність) / Василь Пірко // Схід. – 2004. – № 6 (спецвипуск). – С. 19-22.
14. Польська осінь у Донбасі-2006 / Ирина Клементьева, Анатолий Диканов и др. // Вечерний Донецк. – 2006. – 1 нояб. (№ 161).

15. Помазан В. Греческая песня требует греческой души / Виктория Помазан, Анатолий Балджи // Приазовский рабочий. – 2008. – 10 дек. (№ 186).
16. Порицкая О. Сила в дружбе и знаниях / Оксана Порицкая // Вечерний Донецк. – 2008. – 11 нояб. (№ 166).
17. Соболевская Я. Эллинський колорит / Яна Соболевская // Жизнь. – 2009. – 16 июня (№ 85).
18. Суконкина Т.Н. Феномен мультикультурализма в современном обществе / Т.Н. Суконкина // Практична філософія. – 2008. – № 4. – С. 35-38.
19. Чернышова Н. Сюрприз от Шопена / Наталья Чернышова // Донбасс. – 2008. – 22 окт. (№ 194).

Резюме

Відтворивши хронологію заселення Донецького краю представниками різних народностей, розкрито зміст, мету, спрямованість й основні форми діяльності грецьких, польських, єврейських, німецьких і грузинських національно-культурних товариств, які збагачують культурну специфіку регіону етнокультурними компонентами.

Ключові слова: регіоніка, етнонаціональний план, діаспора, фестиваль, етнічність, мультикультуралізм, інтеграція.

Summary

Having reflected the chronology of Donetsk area settlement by the representatives of different nationalities the author reveals the content, intention, direction and the main forms of Greek, Poland, Jewish, German and Georgia nationally-cultural associations activity which enrich the cultural specificity of the region by ethnocultural components.

Key words: region problematics, ethno-national plan, diaspora, festival, ethnicity, multiculturalism, integration.

УДК 008:39(774)

М.Г. Островська

ПОЛІЕТНІЧНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ПІВДЕННО-СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Культура регіону будь-якого рангу унікальна. Своєрідність регіональних культурних традицій складається з географічних, економічних і соціальних особливостей території. У регіональній культурі відбивається соціально-історичний досвід людей, що живуть на даній території, представників різних соціальних груп, національностей, віросповідань. Упродовж багатьох століть на регіональному рівні йде процес взаємовпливу, взаємозбагачення, але не злиття різних культур. Зрозуміти особливості різних регіональних культурних процесів неможливо без аналізу культурних явищ території в динаміці з врахуванням конкретних історичних ситуацій та поліетнічності складу населення.

Процеси розвитку музичної культури Південного Сходу України і, зокрема, Приазов'я неодноразово були у полі зору досліджень українських вчених: М.Данілевського, Д.Яворницького, А.Крилової, С.Орлянського, Г.Довженок, В.Борісенко та інших. Останніми роками з'явилися аспекти і панорамні дослідження регіональної культури України. Л.Кияновська [4] Т.Киреева [3] Т.Мартинюк [6], що значно поповнили розвиток регіоніки як актуальної сфери сучасної української музичної історії, формують якісно новий рівень розуміння явищ в культурному розвитку регіонів країни. Та все ж українська історія культури периферійних регіонів, невеликих міст, поселень, сіл в даний час залишається маловивченою. Сучасна інтерпретація культури України передбачає багатозначність відкриття нового культурного простору з перспективами периферії, меншин, з урахуванням автономних локальних моделей розвитку. Південно-східне Приазов'я належить до їх числа.